

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/343 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9ης Μαρτίου 2016 για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας

Άρθρο 1: Σκοπός και Πεδίο εφαρμογής

(άρθρα 1,2 της Οδηγίας 2016/343/ΕΕ)

1. Σκοπός του παρόντος νόμου είναι η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 2016/343/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9ης Μαρτίου 2016, με την οποία θεσπίζονται κοινοί ελάχιστοι κανόνες σχετικά με: α) ορισμένες πτυχές του δικαιώματος στο τεκμήριο αθωότητας κατά την ποινική διαδικασία· β) το δικαίωμα παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του κατά την ποινική διαδικασία.

2. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται στα φυσικά πρόσωπα που είναι ύποπτα ή κατηγορούμενα σε ποινική διαδικασία. Εφαρμόζονται σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας, από τη στιγμή που ένα πρόσωπο προσλαμβάνει την ιδιότητα του υπόπτου ή του κατηγορουμένου για τέλεση αξιόποινης πράξης μέχρι α) την περάτωση της διαδικασίας με αμετάκλητη δικαστική απόφαση ή αμετάκλητο βούλευμα του δικαστικού συμβουλίου, εφόσον έχει ασκηθεί ποινική δίωξη, ή β) μέχρι την έκδοση διάταξης του αρμόδιου εισαγγελέα, με την οποία τίθεται αμετακλήτως στο αρχείο η υπόθεση ή απορρίπτεται αμετακλήτως η έγκληση, εφόσον δεν έχει κινηθεί η ποινική δίωξη.

Άρθρο 2: Τεκμήριο αθωότητας

(άρθρο 3 της Οδηγίας 2016/343/ΕΕ)

Στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται νέο άρθρο 27Α με το εξής περιεχόμενο: «Οι ύποπτοι και οι κατηγορούμενοι τεκμαίρονται αθώοι μέχρις ότου αποδειχτεί νομίμως η ενοχή τους με την έκδοση αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης».

Άρθρο 3: Δημόσιες αναφορές στην ενοχή προσώπου

(άρθρα 4 και 10 παρ. 1 της Οδηγίας 2016/343/ΕΕ)

1. Προστίθεται νέα παράγραφος 5 στο άρθρο 87 του Ποινικού Κώδικα με το εξής περιεχόμενο: «Όταν επιβάλλεται στερητική της ελευθερίας ποινή και αφού οριστεί η διάρκειά της, δύναται να αφαιρεθεί κατά την κρίση του δικαστηρίου, αυτεπαγγέλτως ή μετά από αίτηση του κατηγορουμένου, εύλογο μέρος της επιβληθείσας ποινής για την αποκατάσταση της βλάβης εξαιτίας της προσβολής του τεκμηρίου αθωότητας με δηλώσεις δημοσίων αρχών σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας πριν την έκδοση της απόφασης σε πρώτο ή δεύτερο βαθμό, οι οποίες αναφέρονται κατά τρόπο άμεσο στην εκκρεμή ποινική διαδικασία και είτε παροτρύνουν το κοινό να πιστέψει στην ενοχή του κατηγορουμένου είτε προβαίνουν σε εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, με την οποία προδικάζουν τη δικαστική κρίση της υπόθεσης».

2. Η παράγραφος 4 του άρθρου 371 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής: «Το δικαστήριο αφαιρεί από την ποινή που επιβλήθηκε το χρόνο της προσωρινής κράτησης του καταδικασμένου και το χρόνο για την αποκατάσταση της βλάβης εξαιτίας της προσβολής του τεκμηρίου αθωότητας με δηλώσεις δημοσίων αρχών σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του ποινικού κώδικα. Αν το δικαστήριο παρέλειψε να τον αφαιρέσει στην καταδικαστική απόφαση, μπορεί να το πράξει και με μεταγενέστερη απόφασή του, με αίτηση του καταδίκου ή του εισαγγελέα. Μπορεί επίσης να διορθώσει τα σφάλματα που έγιναν στον υπολογισμό. Όταν το δικαστήριο που επέβαλε την ποινή είναι το μικτό ορκωτό και η σύνοδος έχει λήξει, αρμόδιο για την αφαίρεση του χρόνου στις περιπτώσεις αυτές είναι το τριμελές εφετείο, ενώ αν η απόφαση είναι του μικτού ορκωτού εφετείου, αρμόδιο είναι το πενταμελές εφετείο. Εναντίον της απόφασης για τον υπολογισμό του χρόνου της προσωρινής κράτησης επιτρέπεται το ένδικο μέσο της αναίρεσης».

3. Για την αποκατάσταση της βλάβης εξαιτίας της προσβολής του τεκμηρίου αθωότητας με δηλώσεις δημοσίων αρχών σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας πριν την έκδοση της απόφασης σε πρώτο ή δεύτερο βαθμό, οι οποίες αναφέρονται κατά τρόπο άμεσο στην εκκρεμή ποινική διαδικασία και είτε παροτρύνουν το κοινό να πιστέψει στην ενοχή του κατηγορουμένου είτε προβαίνουν σε εκτίμηση των

πραγματικών περιστατικών, με την οποία προδικάζουν την δικαστική κρίση της υπόθεσης, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 7 παράγραφοι 1 και 2 του Ν. 4239/2014. Αν το δικαστήριο που εξέδωσε την καταδικαστική απόφαση έχει προβεί σε αφαίρεση χρόνου από την επιβληθείσα ποινή για την αποκατάσταση της βλάβης εξαιτίας της προσβολής του τεκμηρίου αθωότητας με δηλώσεις δημοσίων αρχών, αυτή μπορεί να συνιστά, εν όλω ή εν μέρει, δίκαιη ικανοποίηση για την προσβολή του τεκμηρίου της αθωότητας και λαμβάνεται υπόψη κατά την κρίση περί καταβολής χρηματικού ποσού.

Άρθρο 4: «Βάρος Απόδειξης» στην Ποινική Δίκη

(άρθρο 6 της Οδηγίας 2016/343/ΕΕ)

1. Το άρθρο 31 παράγραφος 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

«Η προκαταρκτική εξέταση ενεργείται σύμφωνα με τα άρθρα **239**, 240 και 241. Αν αυτή γίνεται ύστερα από μήνυση ή έγκληση κατά ορισμένου προσώπου ή αν κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης αποδίδεται σε ορισμένο πρόσωπο η τέλεση αξιόποινης πράξης, το πρόσωπο αυτό καλείται πριν από σαράντα οκτώ ώρες για παροχή εξηγήσεων και εξετάζεται ανωμοτί. Έχει δικαίωμα να παρίσταται με συνήγορο, να αρνηθεί εν όλω ή εν μέρει την παροχή εξηγήσεων και να λάβει προθεσμία μέχρι σαράντα οκτώ ώρες για την παροχή τους, η οποία μπορεί να παραταθεί από εκείνον που διενεργεί την προκαταρκτική εξέταση. Επίσης έχει δικαίωμα να ζητήσει να του χορηγηθούν αντίγραφα της δικογραφίας, να προτείνει μάρτυρες προς εξέταση και να προσαγάγει άλλα αποδεικτικά μέσα προς αντίκρουση των καταγγελλομένων σε βάρος του. Τα ως άνω δικαιώματα του μπορεί να ασκήσει είτε αυτοπροσώπως είτε εκπροσωπούμενος από συνήγορο που διορίζεται κατά το άρθρο 96 παρ. 2, εκτός αν θεωρείται αναγκαία η αυτοπρόσωπη εμφάνιση του, κατά την κρίση εκείνου που διενεργεί την προκαταρκτική εξέταση.

Αυτός που ενεργεί την προκαταρκτική εξέταση υποχρεούται να ενημερώσει προηγουμένως τον εξεταζόμενο για τα παραπάνω δικαιώματά του. Οι διατάξεις του άρθρου 273 παρ. 1 περιπτώσεις γ', δ' και ε', **2 και 274** εφαρμόζονται αναλόγως. Προηγούμενη έγγραφη εξέταση του προσώπου αυτού που έγινε ενόρκως ή χωρίς τη

δυνατότητα παράστασης με συνήγορο δεν μπορεί να αποτελέσει μέρος της δικογραφίας, αλλά παραμένει στο αρχείο της εισαγγελίας. Εφόσον ο μηνυόμενος ή εγκαλούμενος ή εκείνος κατά του οποίου στρέφονται οι υποψίες κλητεύτηκε νόμιμα και δεν εμφανίστηκε, η προκαταρκτική εξέταση περατώνεται και χωρίς την εξέταση του».

2. Προστίθεται νέο άρθρο 331Α στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας με το εξής περιεχόμενο: «Κατά την κύρια διαδικασία γίνεται καθετί που μπορεί να βοηθήσει την εξακρίβωση της αλήθειας, εξετάζεται και βεβαιώνεται αυτεπαγγέλτως όχι μόνον η ενοχή, αλλά και η αθωότητα του κατηγορουμένου, καθώς και κάθε στοιχείο που αφορά την προσωπικότητά του και επηρεάζει την επιμέτρηση της ποινής».

3. Το άρθρο 177 παράγραφος 1 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής: «Οι δικαστές δεν είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν νομικούς κανόνες αποδείξεων, πρέπει όμως να αποφασίζουν κατά την πεποίθησή τους, ακολουθώντας τη φωνή της συνείδησής τους και οδηγούμενοι από την απροσωπόληπτη κρίση που προκύπτει από τις συζητήσεις και που αφορά την αλήθεια των πραγματικών γεγονότων, την αξιοπιστία των μαρτύρων και την αξία των άλλων αποδείξεων. **Εξετάζεται αυτεπαγγέλτως κάθε αποδεικτικό μέσο που θεμελιώνει όχι μόνον την ενοχή, αλλά και την αθωότητα του κατηγορουμένου, καθώς και την προσωπικότητά του ή άλλα στοιχεία που επηρεάζουν την επιμέτρηση της ποινής. Ο κατηγορούμενος δεν είναι υποχρεωμένος να προσκομίσει αποδεικτικά μέσα για τα πραγματικά περιστατικά που επικαλείται υπέρ του. Οι δικαστές είναι υποχρεωμένοι να ερευνούν με επιμέλεια κάθε στοιχείο ή αποδεικτικό μέσο που επικαλέσθηκε υπέρ αυτού ο κατηγορούμενος, αν αυτό είναι χρήσιμο για να εξακριβωθεί η αλήθεια».**

4. Το άρθρο 366 παράγραφος 2 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής: «Αν στις περιπτώσεις των άρθρων 362, 363, 364 και 365 το γεγονός που ισχυρίστηκε ή διέδωσε ο υπαίτιος είναι πράξη αξιόποινη για την οποία ασκήθηκε δικαστική δίωξη, αναστέλλεται η δίκη για τη δυσφήμιση έως το τέλος της ποινικής δίωξης: θεωρείται **κατ' αρχήν** αποδεδειγμένο ότι το γεγονός που αφορά η δυσφήμιση είναι αληθινό αν η απόφαση είναι καταδικαστική και ψευδές αν η απόφαση είναι αθωωτική και στηρίζεται στο ότι δεν αποδείχθηκε ότι το πρόσωπο που είχε δυσφημηθεί τέλεσε την αξιόποινη πράξη».

Άρθρο 5: Εγγυήσεις για την παράσταση του κατηγορουμένου στην ποινική δίκη

(άρθρο 8 της Οδηγίας 2016/343/ΕΕ)

Προστίθεται εδάφιο στο τέλος της παραγράφου 1 του άρθρου 155 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας με το εξής περιεχόμενο: «Η πραγματική αναζήτηση της κατοικίας ή διαμονής του κατηγορουμένου, εφόσον δεν έχει δηλωθεί κατά το άρθρο 273, γίνεται με κάθε πρόσφορο μέσο, τουλάχιστον με βάση τη διεύθυνση που έχει δηλώσει στην τελευταία φορολογική του δήλωση και τα σχετικά στοιχεία που είναι καταχωρημένα στα πληροφοριακά συστήματα του υπουργείου Οικονομικών (TaxisNet)».

Αθήνα, 26.02.2018

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
